

El *matador* (del porc)

(ALDC, VI, 1417. El *matador*)

L'enunciat designa la 'persona que mata i esquartera el porc'. Gran part dels seus significants tenen per base el verb *matar*, d'àrea iberoromànica, del llat. vg. *MATTARE, der. de MATTUS 'estúpid; embriac' i que, amerat de valor eufemístic, va substituir els sinònims del llat. cl. *interficere* i *necare*: *mataire* (o *mataire de porcs* 9), format amb el suf. *-aire*, d'origen occità; *matador*, amb el suf. *-ador* (< -ATORE), ajudat sovint d'un complement (*matador de porcs* 12, 16, 36, 39, 47, 50, 60, 61, 63, 67, 70, 75, 97, 103, 107, 147, *matador de bacons* 128, *matador de gorrinos* 137, *matador de cerdos* 159, 177, 184, 185 o de [θ]erds 138); *matancer* 23, 81, 83, 84, der. de *matança*; *matatxin* 187, pres del murcianomanxec *matachin* (cf. *ALeCMan*, mapa 681); *matarife*, manlleu al cast. (s. XIX); el compost *matapores* 3, 11, 16, 17, 25, 44.

Altres mots: *degollador* 31, 88, der. de *degollar* (s. XIII) (< DECOLLARE 'tallar el coll') amb el suf. *-ador*; *cortant* 138, 139, més que un der. de *cortar*, sembla un part. de **cortar* < **quartar* 'esquarterar', der. de *quart* (< QUARTU) (cf. *esquartar* 'tallar en quaters o trossos'); *bastaixador* 52, absent del DCVB

i del DECat, der. de *bastaixar* que alhora ho és de *bastaix* (< gr.-llat. *BASTAXU), probable mot de la llengua franca dels ports mediterranis. Tenen com a base el nom de l'animal sacrificat *porquer* 72, der. de *porc* (< PŌRCUS); *porcater* 62, amb l'interfix *-at-*, dim., i el suf. *-er*, nom d'ofici (accepció absent del DCVB i del DECat); *tociner* 133, format sobre *tocino* (← cast.) i el suf. *-er*.

Cansalader 157 és un der. de *cansalada* (< *carn salada*) i *carnisser* (s. XIV) (var. *carni[θ]er* 134), mot genèric, és un compost de *carn*, l'interfix de pertinença *-iss-* (< -ICIU o -ITU) i el suf. d'ofici *-er* (< -ARIU) (cf. *terrissar*). El localisme *barber* 53, der. de *barba* i el suf. *-er*, es refereix al que habitualment, en aquella població, s'ocupava de la matança del porc.

Geolingüísticament, *matador* i *mataire*, aquest afí a l'oc., d'àrea exclusivament ross., ocupen gran part del territori, mentre que *carnisser* i el castellanisme *matarife* s'estenen pel val., amb una clapa meridional de *matador*; l'eiv. s'ha inclinat per *matancer*, que, a la resta de les Illes, és 'el qui pren part a la matança del porc'.

Matador és el mot normatiu des del DG₁, 1932.

